העור והרוטב פרק תשיעי חולין קכה.

וקוליות המוקדשים. במסכת פסחים (דף קכ:) תנן הפגול והנותר מטמאין את הידים דגזרי בהו לגבן משום חשדי כהונה ועגלי כהונה כדמפרש התם וגזרו אף בעצמות שישמשו ותר: נגלה אין עצמותיה מטמאים דכתיב (ויקרא יא) בנבלתה ולא בעצמות[1] וכן שרן הלכך סתומים טהורים אף מלטמא במשא וכ"ש מגע דאי אפשר לו ליגע ואע"ג דשומר מכנים ומוציא עומאה ה"מ בדבר שאפשר ליגע בעומאה עצמה ואפילו לא נגע בה אלא בשומר טמא אבל היכא דאי אפשר ליגע בטומאה עצמה אין שומר מטמא: **נקובים כל שהוא.** אפילו כמוט השערה שאפשר להכניס בו חוט השערה של ראשו או זקנו והרי הוא מטמא בכך כדלקמן (קמ:):

גמ' ואי דאיכא כזית מוח מבפנים טומאה בוקעת ועולה. קושיא היא אמאי אין מטמא בנהל הרי אין לה מגל טפח וקיימא לן בנרכות (דף יט:) כל מגל שאין בו טפח אינו חוצץ בפני המת: **ואי.** קסבר מוח שבפנים מעלה ארוכה לבשר מבחוץ אע"ג דליכא מוח הואיל ובמחובר למי קוף המוח לבא שהרי פעמים שהמוח כולו כלה וחתר וע"י המוח גדל הבשר מלמעלה א"כ בלא בשר ובלא מוח תשיב אבר כל עצם חלול ותנן[2] (אהלות פ"א מ"ז) האברים אין להן שיעור אפילו פחות מכזית מן המת ופחות מכעדשה מן הארץ: **קסבר אין מוח שבפנים מעלה ארוכה.** לבשר מבחוץ והכא הואיל וליכא בשר אין קופו להעלות ארוכה כמי ולא אבר מיקרי: **א"ה כמוקדשין אמאי טמאים.** הרי לא שימשו נותר דאין נותר בפחות מכזית: **כי נקבו אמאי טמאין.** הא אמרת דאין שומרין מלטרפין לטומאה חמורה: **רישא.** דקולית המת: **דליכא כזים.** לפיכך אין מטמא בנהל: **סיפא.** מוקדשים וארץ ונגלה: **דאיכא כזים.** לפיכך גבי מוקדשין איכא[3] שיעור נותר וגבי נגלה וארץ איכא שיעור לטמא: **ומאי קמ"ל.** כיון דרישא ליכא כזית[4] אכתי לא אשמעינן דעצם כשעורה מטמא במגע ולא בנהל וכזית מן הנגלה מטמא: **מילי מילי.** כל דבר[5] ששנה במשנתו אשמעינן טעמא בכל חד וחד מה שהראה זה לא הראה זה: **רישא.** אשמעינן מדלא טימא בנהל על כרחיך שמעת מינה דמוח שבפנים אין מעלה ארוכה מבחוץ דאי מעלה בין אית ביה בין לית ביה[6] מטמא: **מילתא היא.** כותב עצמו ואינטריך לאשמועינן דהכי הוא כדרב מרי משום דבפסחים (דף קכ:) לא תנן אלא הפגול והנותר אבל שמועה לא תנן ואשמעינן מתניתין דמשום[7] דשימשו כזית נותר מטמאה אפי' כשהיא סתומה ולא נגע במוח טמא משום עצם ששימש את הנותר: **לא ניקבה לא.** דבעינן אפשר ליגע כדתני טעמא בהדיא לקמן (קט:): **אביי אמר לעולם מוח מעלה ארוכה.** ומתניתין כששפה נסרה במגל או בסכין דמו לא מעלה ארוכה והלכך כיון דליכא כזית מוח דמטמא בנהל משום שיעור לא[8] אבר וכמוקדשין נגלה וארץ בדליכא כזית כדאוקימנא ואביי לא פליג אלא במעלה ארוכה: **לארכה.** דעכשיו שייר בה לרוחבה אלא שיפה: **ממאה.** ואפילו אין בה לא בשר ולא מוח דמוח שהיה עתיד לבא מבפנים מעלה ארוכה וכיון דדכוותה (כ) בעלי חיים מעלה ארוכה השתא נמי אבר הוא ולא בעי שיעור: **לרחבה.** סביב סביב ואפילו במקום אחד: דקל אם תטול ממנו רלועה סביב הוא מתיבש אלא הנחת דרך לשרף לעלות מן הקרקע למעלה ממקום שנקלף ואם תקליפנו לאורכו ותשייר לו אחד יש דרך לשרף לעלות: **לעולם.** ריש דליכא כזית דלא מוקמינן מתניתין בתרי טעמי וא"נ ליכא כזית הויא מטמא בנהל דמוח שבפנים מעלה ארוכה: **ומאי נוגע מאהיל.** מאהיל נמי במשמע כדמפרש ואזיל דליכא תנא דקרי למאהיל נוגע: **אמאי טהורים.** עצם נופיה אבר הוא ובלא מוח נמי מטמא וסתימה מאי אהניא: **המתקשקש.** יבש ועיקר בתוך החלל[9] דהוא לא מעלה ארוכה: **גבי מת.** אף על גב דאינו מעלה ארוכה מטמא בנהל דהא בלא תשיבות אבר הא ליכא שיעור וסתימה לא מהניא ביה דטומאה נוקעת ועולה ומוקדשים הרי שמשו נותר: **נגלה כיון דמתקשקש הוא.** ושוב אינו מעלה ארוכה לאו אבר הוא הלכך ניקבו דאפשר ליגע מטמאים משום שיעור לא ניקבו לא דלאו אבר הוא דהשתא גרע מקולית שיש בה בעדשה מוח לא דהוא מעלה ארוכה הוא: **אף אנן נמי תנינא.** דקרי למאהיל נוגע: הנוגע

[1] וקולית המוקדשין הנוגע בהן בין סתומים בין נקובים טמא קולית נבלה וקולית השרץ הנוגע בהם סתומים טהורים נקובים כל שהוא מטמא במגע מנין שאף במשא ת"ל [1]הנוגע והנושא [2]את שבא לכלל מגע בא לכלל משא לא בא לכלל מגע לא בא לכלל משא: **גמ' נוגע** אין אבל מאהיל לא היכי דמי אי דאיכא כזית בשר באהל נמי ליטמא דליכא כזית בשר ואי דאיכא [3]כזית מוח מבפנים [4]טומאה בוקעת ועולה באהל נמי ליטמא דליכא כזית מוח בפנים ואי מוח מבפנים מעלה ארוכה מבחוץ אבר מעליא היא באהל נמי ליטמא אמר רב יהודה בריה דרבי חייא זאת אומרת מוח בפנים אינו מעלה ארוכה מבחוץ במאי אוקימתא דליכא כזית אי הכי במוקדשים אמאי מטמא ותו קולית נבלה [5]וקולית השרץ כי ניקבו אמאי מטמאו הא לא קשיא רישא דליכא כזית סיפא דאיכא כזית ומאי קמ"ל מילי מילי קא משמע לן רישא קמ"ל דמוח מבפנים אינו מעלה ארוכה מבחוץ [6] מוקדשין מאי קמ"ל שימוש נותר מילתא היא דאמר [7]מרי בר אבוה אמר רבי יצחק [8]עצמות קדשים ששימשו נותר מטמאין את הידים הואיל ונעשה בסים לדבר האסור נבלה אע"ג דאיכא כזית ניקבה אין לא ניקבה לא אביי אמר לעולם מוח מבפנים מעלה ארוכה מבחוץ והכא במאי עסקינן בששפה וכדרבי אלעזר דא"ר אלעזר קולית ששפה לארכה טמאה לרחבה טהורה וסימניך דיקלא ורבי יוחנן אמר לעולם דאיכא כזית [9]ומוח מבפנים מעלה ארוכה מבחוץ ומאי נוגע דקתני מאהיל ואי מוח מבפנים מעלה ארוכה מבחוץ קולית נבלה וקולית השרץ כי לא נקבו אמאי טהורים אמר רבי בנימין בר גידל אמר ר' יוחנן [10]הכא במאי עסקינן כגון דאיכא כזית מוח המתקשקש גבי מת טומאה בוקעת ועולה נבלה כיון דמתקשקש הוא ניקבה אין לא ניקבה לא א"ר אבין ואיתימא ר' יוסי בר אבין אף אנן נמי תנינא [11]הנוגע [12]בכחצי זית ומאהיל על חצי זית או חצי זית מאהיל עליו טמא אי אמרת בשלמא חד שמא הוא משו"ה מצטרף אלא אי אמרת תרי שמי נינהו מי מצטרף [13]והתנן [14]זה הכלל כל שהוא משם אחד מצטרף וטמא משני שמות טהור אלא מאי חד שמא הוא אימא סיפא [15]אבל הנוגע

נוגע אין מאהיל לא. וא"ת מנא ליה למידק מאהיל לא אי משום דלא קתני לה הא לא קתני נמי משא אע"ג דעצם כשעורה מטמא במשא וי"ל דמשא לא אלגריך (1) למתני אבל אהל אהל הוה ליה למתני מיון דאין עצם מטמא באהל אע"ג דלא מתני ליה במוקדשין מ"מ הוה ליה למתני באפי נפשיה אמת אע"ג דלא הוי אהל דומיא דנוגע דנוגע בכל מקום טמא אבל מאהיל לא מטמא אלא כנגד המוח מ"מ במאי דהוי לתנייה ואם תאמר ולשני ליה הא מני רבי יוסי דלית ליה טומאה נוקעת ועולה לקמן בשמעתין ושמא לא מסתבר ליה לאוקמה כר' יוסי: **ואי** מוח שבפנים מעלה ארוכה מבחוץ. פירש הקונטרס אע"ג דליכא מוח כלל וזה דחקו מדלא מוקי לה דלית ביה מוח ובמנס דחק דמדנקט קולית משמע דמיירי דאיכא מוח קלת: **אי** הכי מוקדשים בו'. פירוש בשלמא לי אייבי בדליכא כזית א"ש מוקדשין אפי' למ"ד בערבי פסחים (פסחים קכח.) נותר בכביצה דכל חד חייבי בשיעור דידיה אלא כיון דבמת אייבי בדליכא שיעור מוקדשין אמאי כו' תימה דמאי קמ"ל רב מרי מתניתין היא ועוד דבפ' כילד צולין (שם דף פג.) מייתי סייעתא לרב מרי ודמי לה לייתי הך מתניתין דהכא ונראה דרב מרי אשמועינן עצמות שמשמו נותר כבר אפי' אין בהן עכשיו כלום ומתני' דהכא לאוקומי בדליכא אכתי כזית ומ"מ מדוש הוא דאיכא שימוש נותר בעולם ובפסחים דבעי לאתויי מעצמות פסח דקאמר אלא לאו דלית ביה מוח היינו שהיה בה מוח כבר דעכשיו לא קאמר דפסיעא דטעונין שרפה משום מוח: **הכא** במאי עסקינן בששיפה. דהו לא מעלה ארוכה והלכך כיון דליכא כזית מוח לא מטמא בנהל דליכא שיעור ולא הוי נמי אבר ואשמועינן דשיפה אינו מטמא בנהל:

ומאי נוגע דקתני מאהיל. וקמ"ל דנוגע היינו מאהיל ומלטרפין וא"ת ליתי כזית מן המת הנוגע בו טמא ואנא ידענא דנוגע היינו מאהיל וי"ל דלא הוה שמעינן ליה מהכא אלא משום דקיס לן בעלמא דכזית מן המת מטמא בנהל אבל השתא דקתני קולית [16]מן המת וקתני נוגע מוכיח דנוגע היינו מאהיל דאי אפשר ליגע במוח ממש בתוך הקולית אלא ע"י אהל: **הכא** במאי עסקינן בכזית מוח המתקשקש. הא דלא קאמר כששיפה כדאמר לעיל אפשר דסבירא ליה דשיפה מעלה ארוכה מבחוץ: אמר

עין משפט נר מצוה

נז א מיי' פ"ח מהלכות אבות הטומאות הלי' ד:
נח ב מיי' פ"ח שם הלי' ד:
נט ג ד מיי' פ"ב מהלי' טומאת מת הלי' ה ופ"ב מהלי' אבות הטומאות הלי' יא ופ"ב הלכה ט:
ס ה ו ז מיי' פ"ד מהלי' טומאת מת הלי' יד:

שיטה מקובצת

א) מוקדשין קמ"ל שימרש: ב) חלול והגן בגדה פ' יוצא דופן (דף מגן) ג) האברים אין להם שיעור אפי' פחות מכזית מן המת ופחות מכזית נבלה ופחות מכעדשה: ג) איכא שמוש נותר וגבי שרץ ונבלה איכא שיעור: ד) ליכא כזית וכי אכתי לא שמעינן: ה) מילי מילי כל דבר ודבר ששנה במשנתינו אשמועינן טומא בכל חד מה: ו) בין לית ביה הוה מטמא: ז) דמשום דשמשה כזית נותר מטמאה: ח) לא מטמא משום אבר ובמוקדשין: ט) ונעקר בתוך החלל דהוא לא מעלה: י) דקתני קולית המת וקתני:

נז) [לעיל קכד:], ב) [כריתות כח:], ג) [ל"ל רב מרי], ד) [פסחים פג.], ה) [אהלות פ"ג מ"ח], ו) שם, ז) [לעיל עז:].

תורה אור השלם

1. וכל הולך על כפיו בכל החיה ההלכת על ארבע טמאים הם לכם כל הנגע בנבלתם יטמא עד הערב: והנשא את נבלתם יכבס בגדיו וטמא עד הערב טמאים המה לכם:
ויקרא יא כו, כח

גליון הש"ס

גמ' וקולית השרץ. לא דוקא דהא שרן מטמא כמעבשה אלא דעיקר פירכא מנבלה וארץ דנקט אשמעינן לשנא הוא. רמב"ן בחידושי כ"ב דף ע"ז ד"ה אין אותיות:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אביי וכו' לא מטמי משום אבר: (ב) ד"ה טמאה וכו' בבעלי חיים: (ג) הגה' ד"ה נוגע וכו' לא אלגריך ליה למתני:

מוסף רש"י

ששימשו נותר. שנותר בהן מות מון למנו ישמשוהו העצמות הללו, מטמאין את הידים, מעתה עצמו שנגעו חכמים שיטמא את הידים (פסחים פג.). בסים. כדמתרגמינן מנו (שמות ל) בסיסיה (שם).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com